

[Strona Główna](#) > ... > [Wszczęcie Postępowania Sądowego](#) > [Systemy Prawne – Unijny I Krajowy](#) > [Krajowe Sądy](#)
[Szczególne](#) > [France](#)

Krajowe sądy szczególne

Autor treści:

Francja

Francja



W tej części przedstawiono w skrócie informacje na temat sądownictwa konstytucyjnego i administracyjnego we Francji.

Rada Konstytucyjna (Conseil constitutionnel)

Rada Konstytucyjna (Conseil constitutionnel) ustanowiona postanowieniami konstytucji V Republiki Francuskiej z dnia 4 października 1958 r. nie jest organem stojącym na szczycie hierarchii sądów – ani powszechnych, ani administracyjnych. W tym sensie nie jest to sąd najwyższy.

W skład Rady Konstytucyjnej wchodzi dziewięciu członków, przy czym jedna trzecia jej składu zmienia się co trzy lata. Członków wyznacza się na okres dziewięciu lat bez możliwości ponownego ubiegania się o stanowisko. Trzech członków wyznacza Prezydent Republiki Francuskiej oraz po trzech członków – przewodniczący każdej z izb parlamentu (Senatu i Zgromadzenia Narodowego). Byli prezydenci Republiki Francuskiej z urzędu dożywotnio zasiadają w Radzie Konstytucyjnej, o ile nie pełnią funkcji, których nie da się pogodzić z mandatem członka Rady. W tym ostatnim przypadku nie mogą w niej zasiadać.

Przewodniczącą Rady Konstytucyjnej wyznacza Prezydent Republiki Francuskiej spośród członków Rady.

Przy wyborze na członka Rady Konstytucyjnej nie stosuje się żadnych kryteriów dotyczących wieku czy też kwalifikacji zawodowych. Funkcji członka Rady (*Conseiller*) nie można jednak łączyć z funkcjami członka rządu lub Rady Gospodarczej i Społecznej (Conseil économique et social) ani z żadnym urzędem wybieralnym. Członkowie Rady podlegają ponadto takim samym zasadom nielączenia stanowisk jak parlamentarzyści zasiadający w Senacie i Zgromadzeniu Narodowym.

Rada Konstytucyjna jest instytucją stałą, a jej posiedzenia odbywają się w miarę napływu skarg. Obraduje ona i orzeka wyłącznie na posiedzeniu plenarnym. Uchwały rady podlegają zasadzie kworum, na mocy której wymagana jest faktyczna obecność siedmiu sędziów. W razie równej liczby głosów rozstrzyga głos przewodniczącego. Nie ma możliwości wyrażenia zdania odrębnego.

Obowiązuje procedura pisemna i kontradyktoryjna. W przypadku spraw dotyczących wyborów strony mogą jednak domagać się przeprowadzenia wysłuchania. Ponadto, w ramach badania priorytetowych zagadnień dotyczących zgodności z konstytucją, wysłuchanie stron lub ich przedstawicieli ma miejsce na rozprawie.

Kompetencje Rady Konstytucyjnej, będące wyrazem jej właściwości rzeczowej, można podzielić na dwie kategorie:

Kompetencje sądownicze obejmują dwa rodzaje sporów:

Spory dotyczące zgodności z normami prawnymi

Prewencyjna kontrola konstytucyjności (*contrôle de constitutionnalité préventif*) ma charakter abstrakcyjny, fakultatywny w przypadku ustaw zwykłych i zobowiązań międzynarodowych, natomiast obowiązkowy w przypadku ustaw organicznych (*lois organiques*) i rozporządzeń przyjmowanych przez izby parlamentarne. Rada

sprawuje taką kontrolę na wniosek złożony po uchwaleniu aktu prawnego przez parlament, ale przed jego promulgacją, ratyfikacją lub zatwierdzeniem zobowiązania międzynarodowego i wejściem w życie aktów wykonawczych obu izb parlamentu. Fakultatywnie wniosek (*saisine*) może zostać wniesiony z inicjatywy organu politycznego (Prezydenta Republiki Francuskiej, Premiera, Przewodniczącego Zgromadzenia Narodowego lub Senatu) albo 60 deputowanych lub 60 senatorów.

Kontrolę konstytucyjności w drodze odstępstwa (*contrôle de constitutionnalité par voie d'exception*) wprowadzono 1 marca 2010 r., wraz z wejściem w życie instytucji priorytetowego pytania o zgodność z konstytucją (*question prioritaire de constitutionnalité*). Od tego czasu wszystkie podmioty mogą, w toku postępowania przed sądem, zaskarżyć zgodność przepisu ustawowego z prawami i wolnościami zagwarantowanymi w konstytucji. Rada Stanu lub Sąd Kasacyjny mogą skierować takie pytanie do Rady Konstytucyjnej, która rozpatruje sprawy w terminie trzech miesięcy.

Rada Konstytucyjna rozstrzyga też spory dotyczące podziału na materię regulowaną ustawami albo rozporządzeniami. W trakcie procesu stanowienia prawa wnioski w tej sprawie składa Przewodniczący organu ustawodawczego zajmującego się daną sprawą (Zgromadzenia Narodowego lub Senatu) albo rząd, natomiast do złożenia wniosku o uchylenie aktu ustawodawczego *a posteriori* uprawniony jest Premier.

Spory dotyczące wyborów i referendów

Rada Konstytucyjna orzeka w sprawie prawidłowego przebiegu wyborów na Prezydenta Republiki Francuskiej i czynności dokonanych w trakcie referendów, których wyniki ogłasza. Orzeka również w sprawie prawidłowego przebiegu wyborów, warunków wybieralności i piastowania wykluczających się stanowisk przez parlamentarzystów.

Liczba wniosków do Rady dotyczących wyborów (które wyborcy mogą łatwo wnosić) znacznie wzrosła w związku z uchwaleniem przepisów dotyczących organizacji i kontroli finansowania wydatków ponoszonych w trakcie wyborów, w których to sprawach Rada rozstrzyga spory dotyczące kandydatów w wyborach parlamentarnych i prezydenckich (na etapie odwołania).

Kompetencje doradcze

Rada Konstytucyjna wydaje opinię w sprawie stosowania art. 16 konstytucji (w sprawie nieograniczonego pełnomocnictwa w okresie kryzysu) na oficjalny wniosek złożony przez głowę państwa. Rada wydaje również opinie w sprawach późniejszych decyzji podjętych w tym trybie.

Ponadto rząd konsultuje się z Radą w sprawie aktów odnoszących się do organizacji głosowania w wyborach prezydenckich oraz w referendach.

Wszystkie orzeczenia wydaje się w tym samym formacie obejmującym:

- przywołanie właściwych aktów i elementów postępowania,
- uzasadnienie w postaci motywów zawierających analizę podniesionych zarzutów, wskazujących na mające zastosowanie zasady i zawierających odpowiedź na wniosek/skargę oraz
- końcową sentencję podzieloną na artykuły zawierającą przyjęte rozstrzygnięcie.

Orzeczenia są wiążące wobec organów państwowych i wszystkich organów administracyjnych i sądowych. Od orzeczeń nie przysługują żadne środki prawne. Prawomocność (powaga rzeczy osądzonej) odnosi się nie tylko do sentencji zawierającej rozstrzygnięcie, ale również do uzasadnienia, które stanowią jej podstawę. Rada Konstytucyjna dopuszcza jednak środki zaskarżenia mające na celu usunięcie poważnych błędów.

Przepisu prawnego, który został uznany za niekonstytucyjny w toku kontroli prewencyjnej, nie można ogłosić ani stosować.

Przepis prawny uznany za niekonstytucyjny w następstwie priorytetowego pytania o zgodność z konstytucją uchyla się począwszy od dnia publikacji orzeczenia Rady Konstytucyjnej lub w późniejszym terminie określonym w orzeczeniu. Rada Konstytucyjna określa warunki i ograniczenia, które dotyczą możliwości zaskarżenia skutków wynikających z takiego przepisu.

Skutki orzeczenia w sprawach wyborczych są różnorodne: od unieważnienia głosów po unieważnienie samych

wyborów, jak również stwierdzenie niewybieralności kandydata lub ustąpienie wybranej osoby z urzędu.

Orzeczenia doręcza się stronom i publikuje w dzienniku urzędowym Republiki Francuskiej (Journal officiel de la République Française). W przypadku kontroli prewencyjnej publikuje się również tekst wniosku zgłoszonego przez parlament i uwagi rządu.

Wszystkie orzeczenia są również od samego początku dostępne na stronie internetowej Rady Konstytucyjnej.

Sądy administracyjne

Zadania sądów administracyjnych

Kontrolę administracyjną zapewniają sądy administracyjne niezależne od organów administracji (oddzielenie funkcji administracyjnych i sądowych) oraz odrębne od sądów powszechnych (dualizm sędziowski). Organy administracyjne mogą również przeprowadzić kontrolę, ale decyzje tych instytucji podlegają wówczas kontroli sądowej.

Sądy administracyjne (*tribunal administratifs*) są ogólnymi sądami administracyjnymi pierwszej instancji. Istnieje wiele różnych wyspecjalizowanych sądów administracyjnych, na przykład:

- sądy ds. finansowych [regionalne izby obrachunkowe (*chambre régionale des comptes*) i Trybunał Obrachunkowy (Cour des comptes)],
- Krajowy Sąd ds. Prawa do Azylu (Cour nationale du droit d'asile),
- sądy dyscyplinarne [Sąd ds. Dyscypliny Budżetowej i Finansowej, Najwyższa Rada Korpusu Urzędników Sądowych (Conseil supérieur de la magistrature), sądy korporacyjne, sądy uniwersyteckie itp.].

Od ich wyroków można odwołać się, co do zasady, do administracyjnych sądów apelacyjnych (*cours administratifs d'appel*), których wyroki podlegają, na drodze kasacji, kontroli sprawowanej przez Radę Stanu (Conseil d'Etat). Rada Stanu – poza funkcją kasacyjną, w ramach której sprawuje ona, podobnie jak Sąd Kasacyjny, kontrolę nad prawidłowym stosowaniem przepisów procesowych i materialnoprawnych w zaskarżonych orzeczeniach sądowych – jest również sądem pierwszej i ostatniej instancji w niektórych sporach, takich jak spory dotyczące aktów wykonawczych ministerstw.

Spory kompetencyjne między sądami powszechnymi i administracyjnymi są rozstrzygane przez Sąd ds. Sporów o Właściwość (Tribunal des conflits) składający się z równej liczby członków Sądu Kasacyjnego i Rady Stanu.

Rada Konstytucyjna czuwa nad zgodnością ustaw z konstytucją; nie rozstrzyga natomiast w sprawie aktów lub działań administracji.

Organizacja wewnętrzna sądów administracyjnych

Sądy administracyjne (których jest 42) i administracyjne sądy apelacyjne (których jest 8, a już niedługo będzie ich 9) są podzielone na izby, których liczba i specjalizacja różni się w zależności od liczby pracowników sądu i wewnętrznych rozwiązań organizacyjnych przyjętych przez prezesa sądu. Rada Stanu ma wyłącznie jedną izbę (Sekcję ds. Sporów Sądowoadministracyjnych – *Section du contentieux*), która pełni funkcję sędziowską. Pozostałe izby, zwane „administracyjnymi”, pełnią w Radzie Stanu funkcję doradczą.

Sekcja ds. Sporów Sądowoadministracyjnych składa się z 10 wydziałów wyspecjalizowanych w różnych dziedzinach mogących być przedmiotem sporu. Ogólny skład sędziowski jest wynikiem połączenia dwóch z tych wydziałów (9 członków). Jeżeli sprawa dotyczy kwestii bardziej złożonych lub delikatnych, może zostać rozpoznana w rozszerzonym składzie w Sekcji ds. Sporów Sądowoadministracyjnych (złożonym z przewodniczących wydziałów, przewodniczącego Sekcji i jego wiceprzewodniczących; w sumie 17 członków) lub przez Zgromadzenie do spraw Spornych (Assemblée du contentieux), w którego skład wchodzi przewodniczący izb Rady Stanu i któremu przewodniczy wiceprezes Rady Stanu; zgromadzenie to liczy 13 członków.

Status członków sądów administracyjnych

Członkowie sądów administracyjnych nie są tradycyjnie uznawani za sędziów (*magistrats*) w rozumieniu francuskiej konstytucji, jako że określenie to jest zarezerwowane dla sędziów zasiadających w sądach

powszechnych. Zaliczają się oni do urzędników służby publicznej. Dlatego też przepisy mające zastosowanie do członków sądów administracyjnych przez długi czas nie odbiegały od zasad stosowanych wobec pozostałych grup urzędniczych. W latach osiemdziesiątych XX w. zmieniono jednak warunki mianowania członków sądów administracyjnych, aby zwiększyć ich niezawisłość.

W orzeczeniu z dnia 22 lipca 1980 r. Rada Konstytucyjna potwierdziła istnienie i niezależność sądów administracyjnych, co obecnie jest zapisane w podstawowych przepisach prawa Republiki Francuskiej. Sędziowie orzekający w sądach administracyjnych mają zatem szczególny status gwarantujący ich niezawisłość, a w szczególności ich nieusuwalność.

Od czasu przyjęcia ustawy nr 2016-483 z dnia 20 kwietnia 2016 r. o zasadach wykonywania zawodu, prawach i obowiązkach urzędników członkowie sądów administracyjnych i administracyjnych sądów apelacyjnych uznawani są obecnie za sędziów (*magistrats*) sensu stricto (art. L. 231-1 kodeksu postępowania administracyjnego – code de justice administrative).

Podczas gdy sędziowie w sądach powszechnych stanowią jedną grupę (*corps*), sędziowie administracyjni należą do dwóch odrębnych kategorii: korpusu członków Rady Stanu oraz korpusu członków sądów administracyjnych pierwszej instancji i administracyjnych sądów apelacyjnych.

Przez długi czas dotyczące ich przepisy były zawarte w wielu różnych aktach prawnych, lecz obecnie przepisy te zgromadzono w kodeksie postępowania administracyjnego.

Prawnicze bazy danych w tych dziedzinach

Prawnicze bazy danych we Francji są objęte publiczną usługą publikacji prawa w internecie. Strona internetowa <https://www.legifrance.gouv.fr/> zawiera:

- bazę „JADE”, która obejmuje orzeczenia Rady Stanu, Sądu ds. Sporów o Właściwość i administracyjnych sądów apelacyjnych oraz wybór orzeczeń sądów administracyjnych, oraz
- bazę „CONSTIT”, która zawiera orzeczenia Rady Konstytucyjnej.

Czy dostęp do bazy danych jest bezpłatny?

Tak, dostęp do bazy danych jest bezpłatny.

Krótki opis zawartości baz

W bazie „JADE” zgromadzono 230 000 orzeczeń i rocznie napływa do niej 12 000 orzeczeń, natomiast w bazie „CONSTIT” zgromadzono 3500 orzeczeń i rocznie napływa do niej 150 orzeczeń.

Powiązane strony

[Właściwość – Francja](#)

Ostatnia aktualizacja: 12/05/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.